

huje zavistnemu abstinentstvu in moraliziranju. V obeh zdravicah sanja in modruje Župančič — kakor je za moža prav in dobro — pri kozarcu vina o življenju in človeku. Sanja o čistem svetu in modruje o pravem možu in o tem resničnem svetu, ki «mu gre po sredi razdor» in ki mu vendar le napija s tisto nad vse človeško melanholično radostjo:

Ljubimo ta prokleti svet —
Kajfež, kdor je nasproti!

Cikel, ki je poln svežih sokov in mladostnega ognja in človeškega zdravja, zaključuje polemična pesem «Omer čita Ahmedovo knjigo». To je en sam, z genialno lahkotnostjo in duhovitostjo sestavljen niz aluzij, polcitatov ter rimarskih metričnih in zvočnih oponašanj. Ta pestri čilim zlobne šaljivosti je kakor po svoji prešernosti, tako po mojstrskem obvladanju snovi v naši satiri po Prešernu nedosežen.

*

Knjiga se zaključuje s poglavjem *epigramov*. Komentirati jih, je stvar literarnega zgodovinarja. Tu opozarjam samo na najpomembnejše izmed njih, ki so: oba ugovora zoper «Tout comprendre...», «Plezavec», «Vsem», «Svečenik in pop», «Plot» ter «Ugovor in odgovor». V obliki spontano odgovarjajo zakonu o dvodelnosti tipičnega epigrama in se odlikujejo po čvrsti jedrnatosti in določnosti besede. V človeškem zmislu so mestoma dokaj robati in so izraz ostrega in krepkega, nekoliko gosposkega in resnobsnega duha, ki mu je bolj v naravi, zadati čvrst udarec nego duhovito in zbadljivo in vendar dobrohotno se posmehniti, kakor se je znal — Prešeren.

*

Razmišljajoč o knjigi, jo človek odlaga z deljenimi čuvstvi. Seznanja nas z Župančičevim literatstvom, ki je skoro vselej in povsod prepojeno z umetništvom in ki je radi tega zanimivo in dragoceno. Toda njen urednik nam prinaša to snov brez jasnosti o njeni naravi. Zato je knjiga nepregledna in neenotna. Tudi čisto kot Župančičevo delo kajpada ne pomeni za književnost podobnega dogodka kakor prejšne njegove pesniške zbirke. To ni korak naprej, ni novo poglavje poetovega življenja, marveč je po večini zbirka pesmi, ki so nastale v najrazličnejših časih njegovega življenja, med katerimi pa se nahaja marsikak biser popolne pristnosti. Spraviti jih, prepletene z znanimi poetovimi pesmimi sorodnih vrst v zaokroženo enoto je bila izvršljiva, a težka naloga, ki uredniku na žalost ni uspela. J o s i p V i d m a r.

*

P o j a s n i l o. Soditi, ali je moj izbor Župančičevih pesmi uspel ali ne, seveda ni moja stvar. Ne glede na to pa zahteva Vidmarjeva kritika nekaj besed pojasnila. Naročeno mi je bilo, naj iz neponatisnenih Župančičevih pesmi priredim primeren jubilejni zbornik. Jel sem zbirati gradivo; ko pa sem ga pregledal, sem uvidel, da ne zadošča, da bi se iz njega ustvarila organska, učinkujoča zbirka. Treba je bilo seči po starejših, že ponatisnjenih delih. Zdaj je nastalo vprašanje: ali naj priredim drugo, morda nekoliko spremenjeno in skrajšano izdajo «Mladih potov», obogateno z nekaterimi neponatisnjenimi pesmimi, ali pa naj dam poudarek manj znanemu, še neponatisnjenemu delu. Odločil sem se za drugo in se pri izboru ponatisnjenih pesmi poleg «Dume» omejil na najnujnejše, kolikor je ustrezalo duhu ostalega gradiva, ki je predvsem m i s e l n e g a z n a č a j a. (Zato je v knjigi refleksivna erotika «Umetnika in ženske» ter «Slapa», odtod morda tudi navidezna hladnost in manjša učinkovitost prvega cikla.)

Najvažnejši, kajpada, je uvodni cikel, ki nujno vsebuje največ že znanih pesmi in ki bi bil morda zahteval večjega obsega, bogatejše izbire. Toda pri svoji zasnovi knjige si tega nisem smel dovoliti, kakor tudi nisem mogel cikla porazdeliti na razne oddelke in manjše cikle. Tvoril naj bi zaključeno, organsko celoto, zgoščeno in lapidarno, povezano s komaj opaznimi členi, kakor so ljubezen, rojstvo, smrt; nato vnanje življenje, notranje življenje, vojna, pesnikova spojenost z narodom. Kriterij torej, ki me je vodil pri ureditvi knjige, je bil poleg estetskega predvsem vsebinski. Poleg tega mi je v formalnem pogledu šlo za to, da kolikor mogoče izrazito prikažem Župančičevo delo v vseh smereh njegovega oblikovanja. To so osnovni principi, ki so me vodili pri uredbi «Naše besede, označene po pesmi, ki je najčistejša izpoved Župančičevega slovenstva. Da knjiga ne more izčrpati pomena svojega naslova v vsej njegovi širini in globini, je jasno; more pa ga nakazati vsaj v glavnih značilnih zametkih in mu ustrezati v svoji formalni dognanosti.

Fran Albrecht.

Anton Leskovec: Dva bregova. Drama iz življenja beračev v treh dejanjih. Oder, zbirka gledaliških iger, 20. zvezek. V Ljubljani 1928. Založila Tiskovna zadruga. Str. 78.

Moč, iz katere potekajo dogodki te drame in dejanja njenih oseb, je v prvi vrsti ljubezen. Radi te nastajajo napetosti med glavnimi štirimi osebami in radi nje končno pogine eden izmed obeh ljubimcev. Tej sili se kesneje dovolj neorgansko pridruži še moč beraške stanovske zavesti, ki je sama kot taka dovolj dvomljive življenske pristnosti in o kateri se tudi v drami ne ve, ali je sploh iskreno mišljena pri osebah, ki jo izpovedujejo. Zakaj pri beraškem papežu se zdi, da prikriva z njo samo svojo očetovsko skrb, dočim postane pri drugem ljubimcu sploh samo na videz krmilo njegovega početja. V tem, da je ta moč ostala samo fiktivna, dasi je v konfliktu vsaj trenutno in vsaj vnanje neobhodno potrebna, je temeljna zgrešenost osnutka.

Druge nedostatnosti drame imajo izvor v podobah osebnosti, med katerimi se vrši. Macafur in Briga sta predstavljena dovolj jasno, dasi v prvem razmerje med očetovstvom in beraškim papeštvom ni popolnoma dognano in dasi je vsa njegova preteklost z očetovstvom vred in z razmerjem do župana zavita v preskrivnostne megle. Ljubimec Briga je sam kot pojav in v avtorjevem pojmovanju mestoma skoro sentimentalno romantičen, mesto elementaren junak. Brez dosledne enotnosti in jasnosti je ostal ljubimec Krištof, dočim hoče biti Rona včasih skoro Carmen, včasih pa spet žena, ki podreja vse, celo ljubezen svojemu stremljenju, povzpeti se družabno višje. Nedoločnost, ki omahuje med dvema takima možnostima, je pri osrednji osebi drame za vse delo nujno usodepolna.

Iz teh razlogov je življenje dela medlo tlenje, ki le v redkih trenutkih resnično zagori. To navzlic temu, da je snov dovolj spretno organizirana v tekoče dejanje in gladek dialog, navzlic temu, da je postavljena v zanimivo sredino in še navzlic temu, da je pisatelj zadel značaj miljeja z marsikakim dobrim jezikovnim domislekom.

Josip Vidmar.

Ka Mesarić: Smjerovi moderne umjetnosti. Edicija «Socijalne misli», knj. I. Zagreb 1929. str. 46.

Mesarićeva šudija o smereh v moderni umetnosti je tipična brošura, ki noče biti niti znanstvena, niti «potpuni komentar raznih umjetniških smjerova», niti «umjetniška historija», komaj da informativna — in sicer opozarjajoč «u generalnim linijama na socijalnu perspektivu, s koje treba da se posmatra umjetnost». Te socijalne perspektive nisem opazil. Že njen namen jo ožigosa,